

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ**

ДОПУЩЕНО до захисту
Завідувач кафедри, к.т.н., доц.
Г.Н. Полетаєва
«___» _____ 20__ р.

**САТИРИЧНА ГРАФІКА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО -
УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ**
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
022 Дизайн

Виконавець:
Студент групи 6Д1

Коцюбчик В.В
(ПІБ)

Керівник:
к. мист., доцент

Білик А.А
(ПІБ)

Консультанти з розділів:

Основний розділ
к. мист., доцент

Білик А.А
(ПІБ)

Нормоконтроль
ст. викл.

Шейник С.П.
(ПІБ)

**ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ**

**Кваліфікаційна робота
(Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи)**

МАГІСТР
(освітній ступінь)

на тему: Сатирична графіка під час російсько-української
війни

Виконав: студент 6 курсу, групи 6Д
спеціальності

022 "Дизайн"

(шифр і назва спеціальності)

Коцюбчик В.В

(прізвище та ініціали)

Керівник кандидат мистецтвознавства,
доцент Білик А.А

(прізвище та ініціали)

Рецензент Ткаченко Р.В, канд.мист., доцент

(прізвище та ініціали)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Основний розділ	Білик А.А	Білик А.А	Білик А.А
Нормконтроль старший викладач	Шейник С.П.		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Обрання теми для диплому	05.06.25	
2	Формування списку літератури з теми дослідження	08.08.2025	
3	Написання першого розділу	18.09.2025	
4	Проектування основної частини дипломної роботи	22.09.25	
5	Аналіз літератури з теми дослідження	09.10.2025	
6	Написання другого розділу	20.10.2025	
7	Виконання ескізних варіантів проектно графічної частини	10.11.25	
8	Написання третього розділу		
9	Внесення правок та завершення написання записки до дипломної роботи	15.11.2025	
10	Формування додатків	20.11.2025	
11	Написання списку використаних джерел	23.11.2025	

Студент _____ Коцюбчик В.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ канд. мист.,
(підпис) доцент Білик А.А
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Коцюбчик В. В. Сатирична графіка під час російсько-української війни. – Рукопис.

Робота на здобуття освітнього ступеню магістра за спеціальністю 022 – Дизайн. Херсонський національний технічний університет. Хмельницький, 2025.

У роботі досліджено багатомірний феномен сатиричної графіки в Україні як потужного художнього, соціального та політичного інструменту. На основі аналізу наукової літератури, джерельної бази та сучасних візуальних матеріалів визначено ключові функції сатиричної графіки. Простежено еволюцію українського гумору та сатири від традиційних фольклорних форм до сучасних цифрових форматів, включно з карикатурами, мемами та постерами.

Особлива увага приділена ролі сатиричної графіки в умовах російсько-української війни, де вона виконує функції морального опору, інструмента інформаційної боротьби, засобу конструювання колективної пам'яті та формування критичного сприйняття пропаганди. Показано, що поєднання традиційних художніх прийомів із сучасними цифровими технологіями розширює виражальні можливості сатиричних образів та забезпечує їхню швидку та ефективну комунікацію з широкою аудиторією.

У практичній частині роботи представлено серію карикатур, розроблену через поетапний творчий процес: пошук ідей, створення ручних ескізів, цифрове доопрацювання в програмі SketchBook та остаточне формування композицій. Результати дослідження підтверджують, що сучасна сатирична графіка є потужним інструментом культурного та морального фронту, здатним мобілізувати суспільство, формувати колективну пам'ять та зміцнювати національну ідентичність.

Ключові слова: сатирична графіка, карикатура, гумор, сатира, цифрові технології, воєнна тематика.

ABSTRACT

Kotsiubchyk V. V. Satirical graphics during the Russian-Ukrainian war. – Manuscript.

Master's degree qualification work in specialty 022 – Design. Kherson National Technical University. Khmelnytskyi, 2025.

The work explores the multidimensional phenomenon of satirical graphics in Ukraine as a powerful artistic, social and political tool. Based on the analysis of scientific literature, source base and modern visual materials, the key functions of satirical graphics are identified. The evolution of Ukrainian humor and satire from traditional folklore forms to modern digital formats is traced, including caricatures, memes and posters.

Particular attention is paid to the role of satirical graphics in the conditions of the Russian-Ukrainian war, where it performs the functions of moral resistance, a tool of information struggle, a means of constructing collective memory and forming a critical perception of propaganda. It is shown that the combination of traditional artistic techniques with modern digital technologies expands the expressive capabilities of satirical images and ensures their rapid and effective communication with a wide audience.

The practical part of the work presents a series of caricatures developed through a step-by-step creative process: searching for ideas, creating hand sketches, digital refinement in the SketchBook program and the final formation of compositions. The results of the study confirm that modern satirical graphics are a powerful tool of the cultural and moral front, capable of mobilizing society, forming collective memory and strengthening national identity.

Keywords: satirical graphics, caricature, humor, satire, digital technologies, military themes

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ САТИРИЧНОЇ ГРАФІКИ.....	11
1.1. Аналіз літератури та джерельної бази з теми дослідження.....	11
1.2. Категорія гумору в українській культурі.....	18
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. САТИРА У СУЧАСНІЙ ГРАФІЦІ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ СУСПІЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ І ВІЙНИ	32
2.1. Художня мова та сучасні графічні техніки в сатиричній графіці ХХІ ст....	32
2.2. Сатирична графіка у світовій та українській пресі в контексті російсько- української війни.....	38
Висновки до розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3. СТВОРЕННЯ СЕРІЇ КАРИКАТУР ВОЄННОЇ ТЕМАТИКИ НА ПРИКЛАДІ КРИТИКИ РОСІЙСЬКОЇ НАФТИ.....	56
Висновки до 3 розділу.....	62
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ.....	71
ДОДАТОК А.....	72
ДОДАТОК Б.....	73
ДОДАТОК В.....	74
ДОДАТОК Д.....	75
ДОДАТОК Е.....	80

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сатирична графіка в умовах російсько-української війни набула особливого значення як один із найоперативніших і найвиразніших засобів художньої реакції на суспільно-політичні події. Вона виконує не лише естетичну, але й важливу соціальну та комунікативну функцію: висміює агресора, формує суспільну думку, підносить бойовий дух, стає інструментом інформаційного спротиву. Українські та зарубіжні митці через мову сатири та іронії створюють візуальні символи, що впливають на масову свідомість, сприяють консолідації суспільства та протидії ворожій пропаганді.

В умовах війни такі твори стають не лише частиною мистецького процесу, а й важливим історичним джерелом, що відображає емоційний стан нації, її цінності та прагнення до перемоги. Тому вивчення сатиричної графіки цього періоду є надзвичайно актуальним для розуміння ролі мистецтва в боротьбі за свободу та національну ідентичність України.

Мета дослідження – проаналізувати особливості розвитку та функціонування сатиричної графіки у контексті російсько-української війни. Постановка мети зумовила необхідність розв’язання наступних **дослідницьких завдань**:

- проаналізувати літературу з теми дослідження.
- охарактеризувати категорію гумору в українській культурі.
- з’ясувати специфіку художньої мови та окреслити сучасні графічні техніки, що формують сатиричну графіку XXI століття.
- проаналізувати сатиричну графіку на сторінках іноземної преси щодо агресії Росії.
- відобразити сатиричну графіку України під час російсько-української війни.
- створити серію карикатур на воєнну тематику.

Об'єкт дослідження – сатирична графіка як художньо-комунікативне явище сучасної культури.

Предмет дослідження – художні засоби, тематика, стилістичні та технічні особливості сатиричної графіки під час російсько-української війни.

Методи дослідження. У роботі основним застосованим методом є порівняльний метод, який дозволяє зіставляти українську та закордонну сатиричну графіку, визначати спільні та відмінні риси художньої мови і тематичних акцентів. Також використано культурологічний підхід, що базується на аналізі загальних культурних, соціальних та історичних контекстів. При роботі з візуальними матеріалами застосовано предметно-аналітичний, історичний та описовий методи, що дають змогу досліджувати техніку, стиль, сюжетні особливості та роль сатиричної графіки у формуванні суспільної думки під час російсько-української війни.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше* комплексно проаналізовано українську та закордонну сатиричну графіку у контексті російсько-української війни, визначено особливості художньої мови та тематичні акценти, що відображають соціально-політичну ситуацію. Дослідження сприяло:

- уточненню ролі сатиричної графіки як засобу суспільної комунікації та інформаційного спротиву;
- з'ясуванню впливу візуальної сатири на формування суспільної думки та культурної пам'яті;
- визначенню специфіки художніх технік та стилів сучасних українських і закордонних графіків у воєнний період.

Практичне значення дослідження:

1. Роботу можна використовувати у науковій, педагогічній та творчій діяльності.

2. Матеріали та висновки дослідження можуть застосовуватися під час викладання історії мистецтва, образотворчого мистецтва, позакласних занять і тематичних заходів.

3. Вивчення цієї теми сприяє подальшому формуванню стратегії розвитку сучасної сатиричної графіки та її ролі у суспільно-політичному дискурсі України.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження обговорено на конференції «Дизайн і глобалізація в умовах сучасних реалій» (13 березня 2025 р.). Основні засади роботи викладені у тезах конференції.

За результати теоретичного дослідження розроблено серію карикатур.

Структура роботи визначається метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, підрозділів у межах кожного розділу, висновків, додатків та списку використаних джерел (37 позицій). Загальний обсяг тексту становить 87 сторінок.